

Mlinovi koji pokreću snagom vode - vodenice, za neke su ukleta mesta, utočišta nemani, za druge, dragulji narodnog graditeljstva, turistička atrakcija. Za one koji i danas održavaju tradiciju prirodne meljave žita, pšenice, kukuruza, raži, soje, ječma, spelte, heljde..., vodenice su budućnost.

Prema popisu vodenica i obradivog zemljišta u Srbiji iz 1867. godine zabeleženo je čak 7.125 vodenica, najviše u užičkom kraju, više od 1.000, najmanje u okolini Jagodine. Iako ih je bilo i u prenemaničkoj Srbiji, trenutno ih u pokretu ima vrlo malo, ali bi sa malim dopunama Zakona bilo moguće dobar deo vodenica obnoviti, mišljenja je Miroslav Cicić, vodeničar iz Stragara kod Kragujevca. Po njemu, problem je u nerešenim pravnim odnosima, u odnosu između poredovnika (suvlasnika) ustanovljenom u tursko doba, koji važi i danas. Njegovim regulisanjem na nivou države, vodenicama bi mogao da se udahne novi život, vrati narodna tradicija. Vodenice su do samo pre 200 godina bile institucija, i to među tri najznačajnije u državi. Vodeničari smatraju da bi mnogo mogli da pomognu opštoj situaciji u Srbiji ako bi, kao ekološki čistim proizvođačima, koji se bave proizvodnjom zdrave hrane, a sa njom i zdravog načina razmišljanja, uz to živopisne i turistima privlačne, država pomogla da reše neke krucijalne stvari. Nasuprot njima, sve su glasnjiji zagovornici izgradnja mini-hidroelektrana (do 30 MW) koje potražuju znatna finansijska sredstva, menjaju klimu i uništavaju okolinu, uz to nisu ni malo atraktivne. - U Srbiji se trenutno troši 24% struje iz obnovljivih izvora energije. Moglo bi biti i više ako bi se u taj proces uključile vodenice. Ali, niko vodeničare nije pitao da li bi oni prihvatili da uđu u sistem EPS-a. Vodenice osim što melju brašno mogu svoju snagu da usmere na agregate i da proizvode struju. U danima kada nema brašna za meljavu, one bi proizvodile struju. I ništa novo ne bi izmislili. U Sloveniji, Austriji i Švajcarskoj to uveliko rade. Ali da bi mogli to da uradimo moramo pravno regulisati status vodenica, dobiti pravičan Zakon o radu i renoviranju vodenica. Siguran sam da bi vodeničari širom Srbije pristali da svoje vodenice stave u funkciju mini elektrana, jer imamo i jazove, i brane i objekte, samo da država reši pravna pitanja i da nas pusti u EPS bez brda zahteva koji se danas od nas traže - kaže gospodin Cicić.

Vodenica „Cicića“ se nalazi u Stragarima na Srebrenici, potoku dugom 10 km, koji Miroslav Cicić, vlasnik vodenice, naziva rekom, i koji nikada nije presušio. U doba Karađorđa i Miloša, od 68 vodenica u tom kraju, samo na Srebrenici je bilo 50. Izvor Srebrenice nalazi se na 650 metara, a uliva se na 200, i u svom kratkom toku ima 450 metara pada. U proseku je na svakih 200 metara bila po vodenica. Ljudi iz cele Šumadije dolazili su sa zapregama sa žitom i čekali i po sedam dana dok ne stignu na red kod vodeničara. Za to vreme predali bi vunu u valjaricu, otišli da potkuju konje, oklepaju sekire i motike, kupe potrepštine. Za tih nekoliko dana čekanja morali su negde da prespavaju i smeste stoku. I tada je postojao seoski turizam, a vodenice,

koje su radile 24 sata, bile su centri privrednog i društvenog života. „Cicićeva“ potočara je poslednja na reci. Danas nema redova za meljavu, a i u okolini je mirno. Kaže da opstaje zahvaljujući konceptu „od njive do trpeze“, seje žito, melje ga, brašno prodaje. - Ovo nije lak način opstanka, ali da iz sela ne bi odlazili mladi, da se stariji vraćaju, vodeničarima bi trebalo omogućiti da osim meljave brašna proizvode i struju. Vodenice bi mogle da budu atraktivna destinacija za turiste. Vodenica sa vertikalnim kolom em što izgleda jako lepo, em što proizvodi zdravu hranu. Po meni to je način da se pomogne razvoj turizma, zaštiti životna sredina, i da vodeničari, ljudi na selu, dođu do nekih novčanih sredstava, da selo preživi tako što će njegovi žitelji moći da obezbede pristojnu egzistenciju.

